

IV. – TEPELNÉ MOTORY

PRÁCE PLYNU:

Zahříváme-li vzduch ve válci, zvětšuje se jeho objem a tím i tlak na pohyblivý píst.

Posunutím pístu o dráhu (s) se vykonala práce o velikosti

$$W = F \cdot s$$

$$W = p \cdot S \cdot h$$

$$W = p \cdot \Delta V$$

$p = \frac{F}{S} \Rightarrow F = p \cdot S$

Práce plynu W vyvolaná změnou jeho teploty je rovna součinu tlaku plynu p a velikosti změny objemu ΔV plynu:

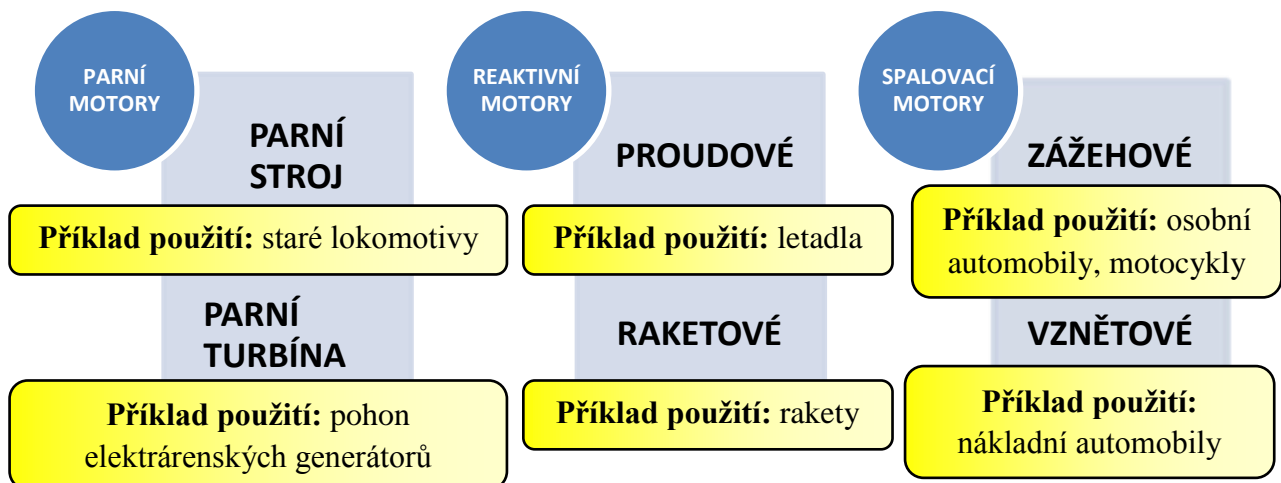
$$W = p \cdot \Delta V$$

POZNÁMKA:

Tento vzorec platí pouze v případě, že se tlak p v průběhu konání práce nemění.

ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ TEPELNÝCH MOTORŮ:

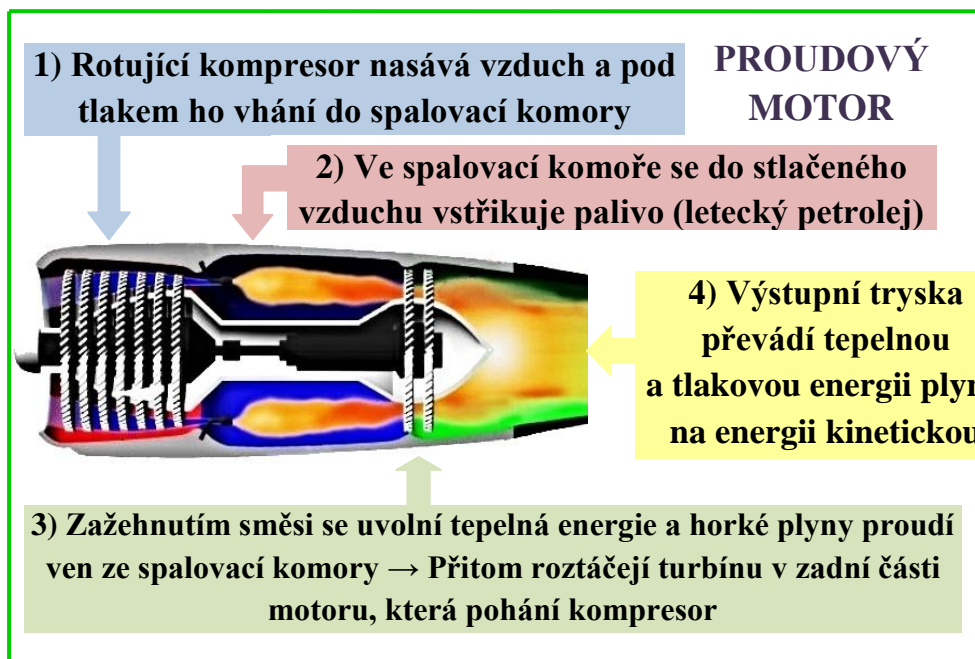
TEPELNÉ MOTORY = Zařízení, která přeměňují teplo získané spálením určitého paliva (benzín, nafta, plyn) na mechanickou energii:

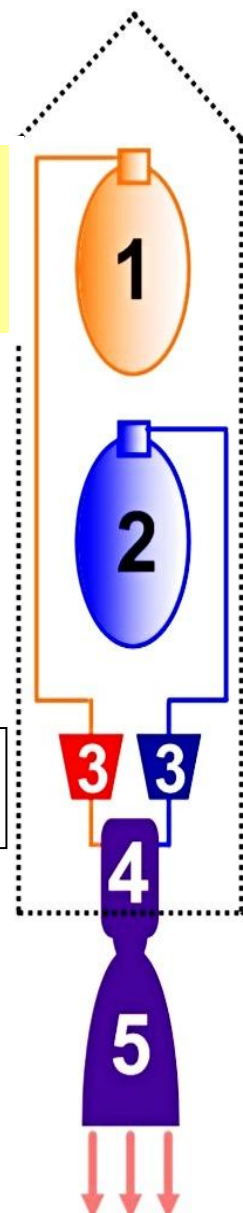
PARNÍ A REAKTIVNÍ MOTORY:

PARNÍ STROJ	PARNÍ TURBÍNA
Část vnitřní energie horké páry se mění na pohybovou energii pístu.	Stlačená horká pára se přivádí přímo na lopatky kola a roztáčí ho.
Účinnost: 10 % - 15 %	Účinnost: 25 % - 35 %

PROUDOVÝ MOTOR	RAKETOVÝ MOTOR
<ul style="list-style-type: none"> REAKTIVNÍ MOTORY pracují na principu 3. Newtonova zákona → ZÁKONA AKCE A REAKCE. Plyny vzniklé spálením paliva tryskají vysokou rychlostí z otevřené trysky a uvádějí motor (a tím i letadlo nebo raketu) do pohybu opačného směru. 	
<p>Proudové motory využívají při spalování paliva jako okysličovadlo kyslík z ovzduší → Mohou se proto pohybovat pouze v zemské atmosféře.</p>	<p>Raketové motory využívají při spalování paliva jako okysličovadlo látky bohaté na kyslík → Např. tekutý kyslík, kyselinu dusičnou apod. → Mohou se pohybovat mimo atmosféru.</p>
Účinnost: asi 25 %	Účinnost: asi 50 %

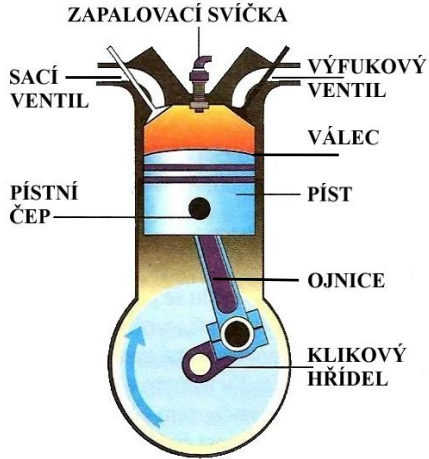
RAKETOVÝ MOTOR

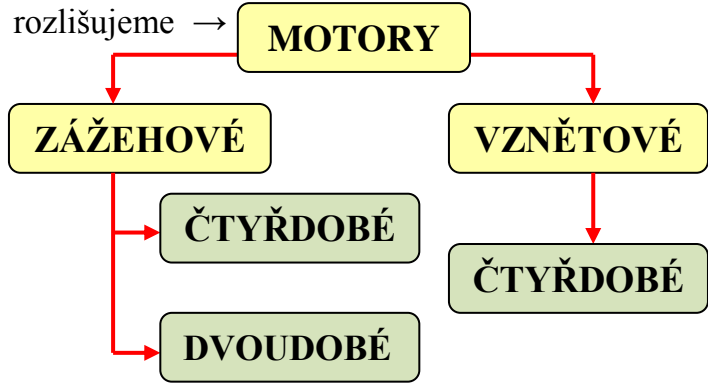
RAKETOVÝ MOTOR	
NA TUHÉ PALIVO	NA KAPALNÉ PALIVO
Jednodušší konstrukce	Složitější konstrukce
Palivo se nachází přímo ve spalovací komoře	Motor je napájen ze dvou nádrží → s palivem a okysličovadlem
Výkon motoru lze regulovat jen velmi omezeně	Výkon motoru lze regulovat plynule
Spolehlivý motor → nemá pohyblivé části	Výkonnější a účinnější motor

SPALOVACÍ MOTORY:

Spalovací motory spalují palivo v pracovním válci s pístem → Při hoření se část vnitřní energie paliva spotřebovává na pohybovou energii pístu → Posuvný pohyb pístu ve válci motoru se pak přeměňuje na otáčivý pohyb klikového hřídele.

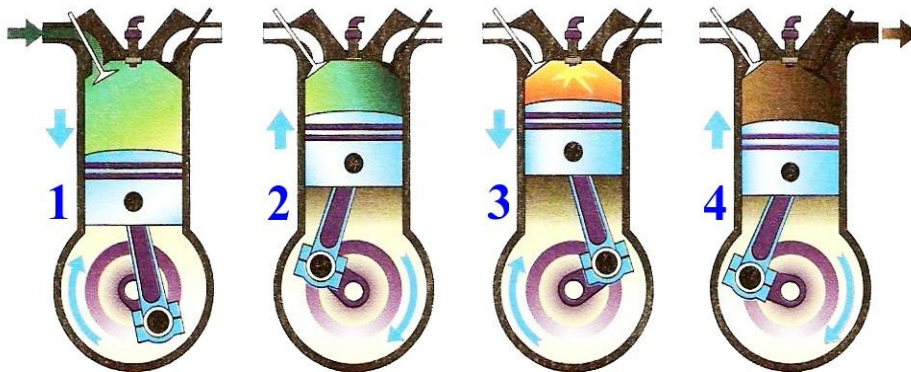
Podle způsobu zapalování pohonné směsi rozlišujeme →

ZÁŽEHOVÝ ČTYŘDOBÝ MOTOR:

PALIVO: Směs benzínu a vzduchu

ÚČINNOST: asi 30 %

	PÍST	SACÍ VENTIL	VÝFUKOVÝ VENTIL
1) SÁNÍ	JDE DOLŮ	OTEVŘENÝ	UZAVŘENÝ
	Do válce se nasává palivová směs.		
2) STLAČOVÁNÍ	JDE NAHORU	UZAVŘENÝ	UZAVŘENÝ
	Píst stlačuje směs → Zvyšuje se její tlak a teplota. Na konci stlačování je směs zapálena elektrickou jiskrou.		
3) ROZPÍNÁNÍ	JDE DOLŮ	UZAVŘENÝ	UZAVŘENÝ
	Plyn se rozpíná → Koná práci.		
4) VÝFUK	JDE NAHORU	UZAVŘENÝ	OTEVŘENÝ
	Spálené plyny jsou vytlačeny výfukovým ventilem z válce.		

POZNÁMKA:

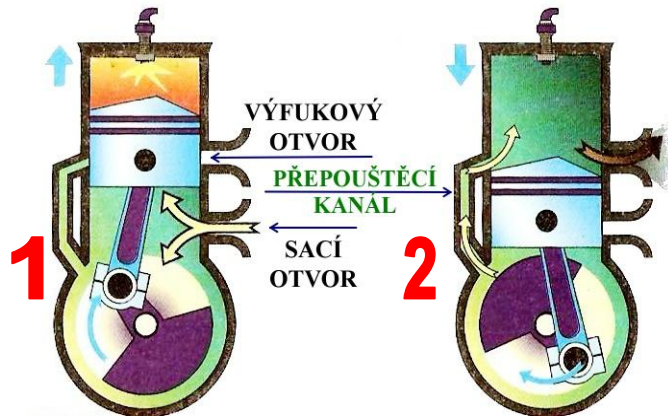
Čtyřdobý motor má zpravidla 4 válce, jejichž chod je vzájemně posunut o jednu dobu → V každém okamžiku se v jednom válci koná práce.

ZÁŽEHOVÝ DVOUDOBÝ MOTOR:

PALIVO:	Směs benzínu, oleje a vzduchu
ÚČINNOST:	asi 20 %

Nemá sací a výfukový ventil → Místo nich má sací otvor, přepouštěcí kanál a výfukový otvor.

Dvoudobý motor není ekologicky šetrný → Pohonnou směs spaluje nedokonale.

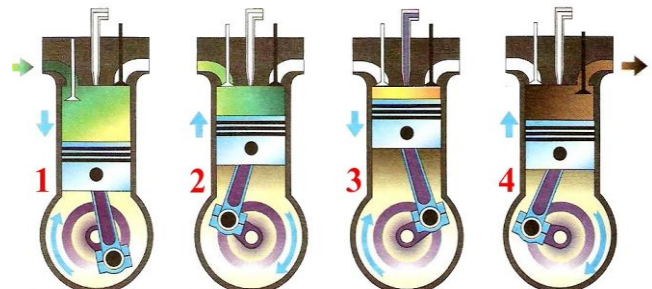

		PÍST	PROSTOR POD PÍSTEM	PROSTOR NAD PÍSTEM
1)	SÁNÍ STLAČOVÁNÍ	JDE NAHORU	Palivová směs se nasává do prostoru pod pístem.	Palivová směs se stlačuje.
		Na konci stlačování je směs nad pístem zapálena elektrickou jiskrou → Plyny vzniklé shořením paliva se rozpínají a tlačí píst dolů.		
2)	ROZPÍNÁNÍ VÝFUK	JDE DOLŮ	Přepouštěcím kanálem proudí nová palivová směs z prostoru pod pístem do válce nad píst.	Spálené plyny unikají výfukovým otvorem.

VZNĚTOVÝ (DIESELŮV) ČTYŘDOBÝ MOTOR:

PALIVO: Motorová nafta	ÚČINNOST: asi 40 %
-------------------------------	---------------------------

1) SÁNÍ	Do válce se nasává vzduch z vnějšího prostoru.
2) STLAČOVÁNÍ	Stlačením se zvýší teplota vzduchu asi na 600 °C.
3) ROZPÍNÁNÍ	Do horkého vzduchu se vstříkne palivo, které se vznítí.
4) VÝFUK	Spálené plyny jsou pohybem pístu vytlačeny výfukovým ventilem ven z válce.

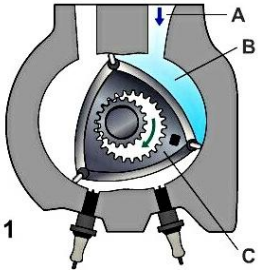
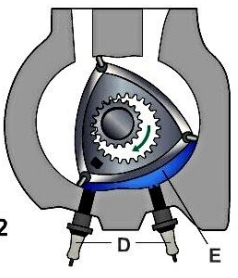
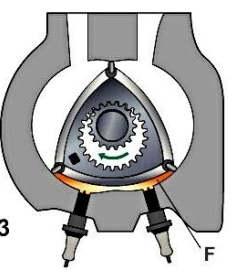
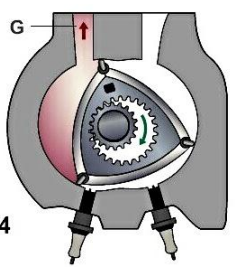

POZNÁMKA:

Protože ve válci vznětového motoru dochází k velkému stlačování vzduchu, musí být motor masivnější → Použití: nákladní automobily, lodě, lokomotivy, ...

SPALOVACÍ MOTOR S ROTAČNÍM PÍSTEM (WANKELŮV MOTOR):

Motor, pojmenovaný po vynálezci Felixu Wankelovi, nahradil kmitavý přímočarý pohyb pístu ve válci otáčivým pohybem trojúhelníkovitého pístu v pístní skříní:

			
<p>Píst (C) otevře sací kanálek (A).</p> <p>Při otáčení se prostor (B) zvětšuje a nasává se do něho směs.</p>	<p>Při dalším pootočení pístu se prostor se směsí oddělí od sacího kanálku a směs se začne stlačovat (E).</p>	<p>Je-li směs stlačena na nejmenší objem (F), přeskočí ve svíčke (D) jiskra.</p> <p>Hořící plyny tlačí na píst a konají práci.</p>	<p>Při dalším pootočení píst otevře výfukový kanálek (G) a vytlačí spálené plyny.</p>

- Otáčející se píst vytváří v každém okamžiku tři samostatné pracovní prostory, přičemž v každém z nich probíhá vždy právě jedna z fází klasického čtyřdobého cyklu.
- Čtyřdobý pracovní cyklus proběhne během jedné otáčky pístu.

VÝHODY MOTORU	NEVÝHODY MOTORU
Konstrukční jednoduchost	Značné namáhání těsnění pístu a zapalovací svíčky
Menší rozměry a hmotnost	Velká náročnost na materiál
Klidný chod bez vibrací	Vysoká spotřeba paliva
Vysoké otáčky	Vysoké hodnoty emisí

WANKELŮV MOTOR V AUTOMOBILECH:

Do svých vozů ho před časem montovaly automobilky:

- Japonská Mazda.
- Bývalá německá NSU (výrobce prvního sériového automobilu s Wankelovým motorem) → Dnešní Audi se sídlem v Ingolstadtu
- Francouzský Citroën
- Ruská firma AvtoVAZ vyrábějící automobily značky Lada